

nje biskupa negdje i župska vijeća i tim je sve učinjeno; ali da li, što i kako rade? Dosta je, kao u mnogim drugim sličnim stvarima kod nas Hrvata, postaviti odbor, predsjednika t. j. za parade manifestacije, uvijek smo pripravnici...

To je kratki prikaz izvrsnog djela Dra Kniewalda, koje je na ponos hrv. kat. znanstvene književnosti, siguran putokaz dušobrižnom svećenstvu u njegovom teškom radu. S njim će se uspješno poslužiti na produbljenje kršč. vjerskog života u hrv. kat. narodu.

Dr. Josip Frančišković.

A. Curinaldi D. I.: Priručnik parbenog postupka kod crkvenih ženidbenih sudova po novom crkvenom zakoniku.

U »Bogoslovskoj Smotri« XVIII. 136—140 ocijenili smo gore spomenuti »Priručnik« i tom prigodom stavili na neke točke naše opaske. Na ove je o. Curinaldi pod istim naslovom odgovorio u »Vrhbosni« god. 1930, str. 49—55. U interesu same stvari smatramo za potrebno, da se na njegov odgovor ovdje osvrnemo.

1. Prigovorili smo bili »Priručniku« što tvrdi da je Zakonik van snage stavio ne samo ranije opće zakone »*praeter jus*« već i ranije parti-kularne zakone (i običaje) »*praeter jus*«. — U svome odgovoru ponavlja o. Curinaldi tu tvrdnju upirući se i nadalje na kan. 1552 § 2 Zakonika (»*Cetera tribunalia servare debent praescripta canonum qui sequuntur*«) i na rješenje kongr. Studiorum od 7. aug. 1917 (»*Cum novum juris Codicem SS. D. N. Benedictus Papa XV a die festo Pentecostes... in universa latina Ecclesia vim habiturum esse edixerit, ex eo ipso die Codicem fore authenticum et unicum iuris canonici fontem proptereaque tum in disciplina Ecclesiae moderanda tum in iudiciis et scholis eo uno utendum esse*«).

Kan. 1555 § 2 Zakonika izriče samo to, da se odnosni sudovi pri postupku moraju držati propisa Zakonika. Navedeno rješenje kongr. Studiorum kazuje samo to, da je Zakonik jedino vrelo općeg prava.¹

2. Prigovorili smo bili »Priručniku« što tvrdi da promicatelj pravde može podnijeti tužbu ili prijedlog, da se povede parnica radi ništetnosti braka. — U svom odgovoru o. Curinaldi kod tvrdnje: da promicatelj pravde može podnijeti ili tužbu ili prijedlog, da se povede parnica radi proglašenja ništetnosti braka.

Cap. IV, Tit. XX, Lib. IV. Zakonika nosi natpis »*De iure accusandi matrimonium et postulandi dispensationem super rato*«. Kan. 1970. razlikuje »*regularis accusatio*« i »*iure facta petitio*«. U kan. 1971. navode se osobe, koje su jedine »*habiles ad accusandum*«, a u kan. 1973. opet osobe, koje jedine imaju »*jus petendi dispensationem super matrimonio rato et non consummato*«.

¹ Isključiva vrijednost Zakonika točno je ocrтана u uvodnim kano-nima 1—6 samoga Zakonika i preko tih granica ne proteže ju, kako se po sebi razumijeva, ni proglasna konstitucija Benedikta XV., ni spomenito rješenje kongr. Studiorum.

Iz samoga ovoga već je očevidno, da fraza »*iure facta petitio*« označuje jedino molbu stranaka za oprost od neizvršene ženidbe.²

3. Prigovorili smo bili »Priručniku« što tvrdi, da se presuda samo izuzetno proglašuje usmeno. — U svom odgovoru pozivlje se o. Curinaldi na našu praksu, po kojoj se presude obično proglašuju usmeno. Mi smo dašto u ocjeni govorili »*de iure*«, a ne »*de facto*«, jer je i nama dobro poznato bilo, da se kod nas presude rijetko proglašuju usmeno.

4. Prigovorili smo bili »Priručniku«, što ne uzima obzir na apsolutnu nenadležnost sudova. — U svom odgovoru ističe o. Curinaldi, da je prema zadaći Priručnika izvadio iz procesualnih propisa Zakonika samo ono, što se imade primijeniti ženidbenim parnicama, pa kako slučajevi kan. 1556 i kan. 1557 § 1 i § 2 ne mogu spadati na ženidbene sudove i kako bi se glede slučaja kan. 1557 § 3 jedva mogao umjetno konstruisati kakav casus, po kojem bi se taj § 3 mogao odnositi na ženidbene parnice, to — veli o. Curinaldi — nije bilo nužno, da se u Priručniku uzme u obzir incompetentia absoluta, nego samo relativa.

Što se tiče kan. 1556 (»Prima Sedes a nemine iudicatur«) jasno je svakomu, da nijesmo na nj ni pomišljali. Što se tiče osoba spomenutih u kan. 1557 § 1 i § 2, nijesu isključene ženidbene parnice. Što se tiče kan. 1557 § 3 može i kod nas, kao i svagdje drugdje, sv. Stolica koju ženidbenu parnicu u prvoj ili daljnjoj molbi potegnuti pred svoj sud.

5. Prigovorili smo bili »Priručniku« što tvrdi, da su sve ženidbene zapreke javne naravi osim nemoći, koja nije notorna. — U svom odgovoru o. Curinaldi »impedimentum natura sua publicum« izjednačuje sa »impedimentum iuris publici ratione iuris impugnandi matrimonium«.

U kanonističkoj terminologiji ima izraz »impedimentum natura sua publicum« točno određeno značenje. Vd. na pr. Wernz-Vidal, Ius Can. V, 166.: »Ante Codicem doctores distinguebant impedimenta natura sua publica et facto occulta, quam distinctionem agnoscit Codex can. 1971, § 1, 2°. Publicum natura sua est impedimentum, quod oritur ex facto de se publico velut consanguinitas. Publico natura opponitur impedimentum natura sua occultum i. e. quod oritur ex facto ex communiter contingentibus occulto, quale solet esse factum probrosum velut conjugicidium³, affinitas ex copula illicita iuris praecedentis«. Očito je da je prema toj usvojenoj terminologiji zapreka zločina impedimentum natura sua publicum a ne impedimentum natura sua occultum.

6. Prigovorili smo bili »Priručniku« što tvrdi, da izopćenici (tolerati) glede kojih nije donešena presuda, imaju naprosto aktivnu legitimaciju. — U odgovoru ostaje o. Curinaldi potpunoma pri ranijoj svojoj tvrdnji. Sta-

² Ispor. kan. 1119.: »Matrimonium non consummatum... dissolvitur... per dispensationem a Sede Apostolica ex iusta causa concessam, utraque parte rogante vel alterutra, etsi altera sit invita.«

³ Potertano po nama.

movište njegovo kosi se sa ustanovom kan. 1628, § 3.⁴ Tu se stvarno luče dvije skupine izopćenika: a) vitandi, et tolerati contra quos sententia lata est; b) tolerati contra quos sententia non est lata. Za jednu i drugu skupinu veli se, da ih stranke mogu prigovorom izopćenja odbiti, dok se jedino za prvu skupinu veli, da dotične izopćenike ne samo stranke mogu prigovorom izopćenja odbiti, već što više, da nje sam sud mora uvijek odbiti. Prema tomu je druga skupina općenito sposobna da aktivno istupi na sudu (agare in iudicio)⁵, ali samo uslovno, t. j. ako stranka ne prigovori izopćenje, dok je prva skupina za to naprosto nesposobna.⁶

7. Prigovorili smo bili »Priručniku« što tvrdi, da se presuda (osuda), koja se proglašuje dostavljanjem primjeraka strankama, može njima propisno dostaviti samo putem javne pošte (preporučeno i uz povratni receptis). — U odgovoru ostaje o. Curinaldi pri svojoj tvrdnji, veleći, da kan. 1877. upućuje na kan. 1719. jedino obzirom na frazu »dummodo commendata et cum syngrapha receptionis«.

Kako kan. 1719. preporučeno dostavljanje sudskog poziva putem javne pošte uz povratni receptis izjednačuje dostavljanju drugim sigurnim putem, može se fraza kanona 1877. »ad normam can. 1719« neusiljeno shvatiti onamo, da kan. 1877. preporučeno dostavljanje presude putem javne pošte uz povratni receptis izjednačuje dostavljanju drugim sigurnim putem, to više, što se svrha zakona i ovakovim putem potpuno polučuje. Tako shvaćaju, bez svakog krzmanja, frazu »ad normam can. 1719« uvaženi kanonisti: Blat⁷, Vermeersch-Creusen⁸, Roberti⁹ i dr.

⁴ »Pariter exceptio ex communicationis (a partibus: po § 2) opponi potest in quolibet iudicii statu et gradu, dummodo ante sententiam definitivam; imo si agatur de excommunicatis vitandis, aut toleratis contra quos sententia condemnatoria vel declaratoria lata fuerit, ii ex officio semper excludi debent.«

⁵ Ipor. kan. 1654, § 2: »Alii excommunicati (t. j. tolerati ante sententiam) generatim stare in iudicio queunt.«

⁶ Dašto uz iznimke, što ih nabraja kan. 1654, § 1.

⁷ Comm. Text. Iur. Can. IV. n. 404: »Publicatio sententiae fieri potest... c) sub conditione ubi usus viget..., sententiae exemplar... transmittendo ad partes duas per publicos tabellarios ad normam can. 1719..., dummodo commendata et cum syngrapha receptionis vel alio modo qui secundum locorum leges et conditiones tutissimus sit.«

⁸ Epit. Iur. Can. III. n. 233: »Publicatio sententiae... est facienda uno ex his modis... 3. Exemplar sententiae in forma authentica ad partes transmittitur per viam juxta locorum consuetudinem tutissimam, praesertim per tabellarios publicos in litteris commendatis et cum syngrapha receptionis.«

⁹ De Processibus, II. P. I. n. 458: »Ex Codice publicatio fieri potest (c. 1877): ... c) vel tandem, ubi usus viget, transmittendo exemplar sententiae per publicos tabellarios ad normam can. 1719. sc. commendatum cum syngrapha receptionis vel alio modo qui secundum locorum leges tutissimus sit.«

I ranije pravo¹⁰ nije dostavljanje primjeraka presude strankama ograničavalo na dostavljanje putem javne pošte, pak valja novo pravo po kan. 6, br. 4. Zakonika, u dvojbi shvatiti u smislu ranijega prava. U Hrvatskoj i Slavoniji dostavljaju se presude redovno strankama preko župnika uz potvrdu o primitku. Jednako biva i u nekim drugim krajevima. Tumačenje naše odgovara najrazličitijim mjesnim i vremenskim prilikama krajeva, u kojima Crkva širom svijeta djeluje. S ovih razloga držimo da je tumačenje Priručnikovo preveć ropsko i preusko.

8. Prigovorili smo bili »Priručniku« što tvrdi, da osobe, koje kan. 1755, § 2, br. 1 i 2 oslobada od svjedočenja, smiju ipak svjedočiti o dotičnim činjenicama, ako se odreknu svoga prava, te smo izjavili, da je odnosno pravo njima dano radi općeg dobra, pa da se zato svoga prava ne mogu odreći i dosljedno tomu da se ni ne smiju preslušavati. — U svom odgovoru poriče o. Curinaldi, da bi osobe spomenute u kan. 1755, § 2, br. 2 radi općeg dobra oslobodene bile od svjedočenja. Priznajemo, da smo u ocjeni zabunom stavili k a n. 1755, § 2, b r. 1 i 2 umjesto k a n. 1755, § 2, b r. 1 te time i za osobe navedene u kan. 1755 § 2, br. 2 izjavili, da im je odnosno pravo dano radi općega dobra i da se zato one svoga prava ne mogu odreći. Ostajemo pako u cijelosti pri svojoj izjavi obzirom na osobe navedene u kan. 1755 § 2, br. 1, jer je za ove van svake sumnje, da im je odnosno pravo dano radi općega dobra i da se o n e toga svoga prava ne mogu odreći.¹¹

9. Prigovorili smo bili »Priručniku« što rečenicu kanona 1787. »*dummodo tamen omnis collusionis vel corruptelae absit periculum*« prevodi sa »samo ako je isključena svaka pogibao da se svjedoci zavedu na krivo svjedočanstvo (koluzija) ili da svoje prijašnje iskaze iskrive«. — U svom odgovoru ostaje o. Curinaldi pri tom, da je njegov prijevod potpuno ispravan. Očiti je smisao upitne rečenice: da mora biti isključena svaka pogibao, da bi ponovno preslušani svjedok raniji svoj iskaz iskrivio. Takova pogibao prijeti od međusobnog dogovora stranaka glede iskazivanja svje-

¹⁰ Instr. Congr. S. Epp. et Reg. 11. jun. 1880. n. 36: »*Sententia indicitur praevento, qui appellationem interponere potest ad auctoritatem ecclesiasticam competentem.*« — Instr. Congr. S. Officii 20. jun. 1883. n. 24: »*Sententia subscriptione iudicis et secretarii, nec non sigilli curiae munita partibus erit notificanda per curiae apparitorem, relicto iidem illius exemplari, de quo in scripto fides erit facienda.*« — Instr. Congr. de Prop. Fide a. 1883. § 25: *Sententia i t. d. doslovno kao u prethodnoj instrukciji kongr. S. Officii.* — Ova se mjesta navode kao vrela kanona 1877. u notama kard. Gasparri-a.

¹¹ Roberti, De Processibus, II. P. I, n. 336: »*Ratione boni publici eximuntur ab obligatione testandi omnes qui tenentur ad secretum officii, etiam ratione praestiti consilii... Ratio huius dispositionis invenitur in hoc quod homines non semper possunt suis necessitatibus providere, sed egent opera et consilio aliorum qui specialibus cognitionibus instructi sunt. Nisi secretum servetur, deterrentur a consiliis capiendis, cum magno ordinis sive spiritualis sive materialis damno.*«

doka (collusio) i od zastrašivanja ili podmićivanja svjedoka po bilo kojoj stranci (corruptela). Prema tomu imaju izrazi »collusio« i »corruptela« u kanonističkoj terminologiji određeno značenje, kojega valja da se drže i Priručnici, kada te izraze prevode ili po smislu zasebno izražavaju.

10. Prigovorili smo bili »Priručniku« što tvrdi »da će iskaz generalnog vikara, župnika, javnog bilježnika, suca i t. d. o predmetima, koji su u vezi s njihovim službenim djelovanjem, biti potpuno dostatan, te ne smije sudac o tim činjenicama ni tražiti ni dopustiti daljnjih dokaza pro ili contra«. — U svom odgovoru ostaje o. Curinaldi pri toj tvrdnji i dodaje: »Razumije se po sebi, da se mogu donijeti dokazi o nevjerodostojnosti ili zabludi pomenutog svjedoka (testis qualificatus), kako se može također napadati ispravnost koje isprave«. Kako kan. 1783.¹² glede svih svjedoka, pa prema tomu i glede t. zv. kvalifikovanih, dopušta da se pobijaju sama njihova svjedočanstva, t. j. napose i činjenice, koje iskazuju, ne smije sudac odbiti dokaze, što ih u tom pravcu koja stranka iznosi protiv iskaza t. zv. kvalifikovanog svjedoka. Zato je opravdan naš prigovor protiv »Priručnika«, koliko ovaj izriče: da sudac ne smije o tim činjenicama dopustiti daljnjih dokaza contra.

11. Prigovorili bismo bili »Priručniku« što za interlokutornu presudu naprosto tvrdi, da se ne smije pobijati posebnim pravnim lijekom. — U svom odgovoru ističe o. Curinaldi, da kan. 1841. govori samo o onim interlokutornim presudama, koje sudac može ispraviti i opozvati sve do svršetka postupka u glavnoj stvari, pa da se samo na takove interlokutorne presude odnosi upitna tvrdnja Priručnika. Stoji da kan. 1841. pred očima ima samo takove interlokutorne presude, ali »Priručnik« nije svoju tvrdnju ograničio na tu vrst interlokutornih presuda, već je za interlokutornu presudu naprosto izjavio, da se ne smije pobijati posebnim pravnim lijekom.

12. Prigovorili smo bili »Priručniku« što tvrdi, da kod postupka po kan. 1992. sud druge molbe mora biti inokosan (judex singularis). — U svom odgovoru dopušta o. Curinaldi, da je uslijed tiskarske ili pisarske greške stavljen kan. 1585. umjesto kan. 1596., kao i da je pogriješio glede uporabe izraza »judex« i »tribunal« u Kodeksu. U stvari samoj ostaje pri svojoj tvrdnji: da kod postupka po kan. 1992. sud druge molbe mora biti inokosan. Za dokaz navodi: a) što se ne može poprimiti, da bi Zakonik u jednom te istom kanonu (1992) upotrebio različite izraze za sud, koji valja da sudi u drugoj molbi, i za onaj, kojemu valja da se stvar uputi, ako se osuda ne može potvrditi; b) što načelo kan. 1596. vrijedi i za ino-

¹² »Post testificationum evulgationem: 1°. Cessat facultas reprobandi testis personam, excepto casu de quo in 1764, § 4; 2°. Sed est jus reprobandi testes sive quod attinet ad modum examinis, cum scilicet obiciuntur regulae juris in examine peragendo neglectae, sive quod attinet ad testificationes ipsas, cum nempe testimonia impugnantur de falso aut de variatione, contradictione, defectu scientiae et similibus.«

kosan sud; c) što same riječi kan. 1992. »cum solo interventu defensoris vinculi... decernet eodem modo de quo in can. 1990« dokazuju da samo jedan sudac (kao u prvoj molbi) valja da sudi; d) što bi se sama svrha skraćenog postupka osujetila, kada bi u drugoj molbi sudio zborni sud.

Slažemo se s o. Curinaldi-jem da izraz »tribunal« u kan. 1992. označuje samo zboran sud, ali nam je razlog taj, što kan. 1576. vinkularne parnice, koje se vode po redovnom postupku, pridržaje zbornom sudu (od 3 lica).¹³ Što se pako tiče izraza »iudex« u kan. 1992. ne držimo, da taj nužno označuje samo inokosan sud, jer Zakonik izrazom »iudex« prečesto obeshvata i zboran sud, a ne sili ni kan. 1992. ni ikoji drugi kanon, da ga se u kan. 1992. ograniči na inokosan sud.

Što se tiče kan. 1596.¹⁴ izriče ovaj samo to, da drugomolbeni sud mora biti zboran, ako je to bio prvomolbeni. O tom, da bi drugomolbeni sud morao biti inokosan, ako je to bio prvomolbeni, nema ni u ovom ni u kojem drugom kanonu ni slova. Kako Zakonik zborne sudove propisuje samo za važne stvari, jasno je, da za načelo, koje zastupa o. Curinaldi, manjka i ratio legis.

Fraza kan. 1992. cum solo interventu defensoris vinculi isključuje lica, koja nijesu sudac ili branitelj žen. vera. Fraza kan. 1922. »decernet eodem modo de quo in can. 1990« kazuje, da u drugoj molbi otpadaju iste postupne formalnosti, kao u prvoj molbi. Kako se radi samo o slučaju, gdje je nevaljanost ženidbe očita »ex certo et authentico documento, quod nulli contradictioni vel exceptioni obnoxium sit«, nema razložne bojazni, da bi rješavanje po zbornom sudu osujetilo svrhu skraćenog postupka.

13. Prigovorili smo bili »Priručniku« što glede usmene prijave priziva upućuje samo na kan. 1707, § 1, dok Zakonik u kan. 1802. glede toga upućuje ne samo na kan. 1707, § 1, nego na čitav kanon 1707. — U svom odgovoru tvrdi o. Curinaldi: »da se § 2 kan. 1707. ne može odnositi na prijavu priziva, jer bila parnica jednostavna i manje važnosti ili najzamršenija, prijava priziva će imati uvijek samo ove riječi: Prijavljujem priziv proti osudi od... br...« Ovaj razlog nikako ne osvjedočava, jer se prijava priziva podnosi sudu, koji je dotičnu presudu izrekao, pa je prema tomu i potpuno upućen u značaj odnosne parnice. U stvari samoj pristajemo sada ipak uz mišljenje o. Curinaldi-ja, a to zato, što kan. 1882 § 2 veli »salvo casu de quo in can. 1707.« Spominje dakle samo jedan slučaj, a ako je samo jedan slučaj izuzet, mora da je to onaj, što ga spominje kan. 1707, § 1.

¹³ »Reprobata contraria consuetudine et revocato quolibet contrario privilegio: 1°. Causae contentiosae de vinculo matrimonii... tribunali trium iudicum reservantur.«

¹⁴ »Si collegialiter causa in prima instantia cognita fuerit, etiam in gradu appellationis collegialiter nec a minori iudicum numero definit debet.«

14. Prigovorili smo »Priručniku« što tvrdi, da ništovnu žaobu, koja je spojena sa prizivom, ne riješava sud druge molbe, već sud prve molbe. — U svom odgovoru pristaje o. Curinaldi konačno uz naše mišljenje. Dodaje ipak, da u slučaju takove ništovne žaobe sud prve molbe u stanovitom roku može presudu sam ispraviti i tim ukloniti ništovni razlog. S ovim se dodatkom nikako ne slažemo, jer priziv prenosi čitavu stvar na sud druge molbe, dakle i pitanje o valjanosti presude.

15. Prigovorili smo bili »Priručniku« što frazu »regulariter« kanona 1631. prevodi sa »koliko se može« i opet što frazu »Nisi justa causa aliud suadeat, quoad eius fieri potest« kanona 1642. prevodi sa »Po mogućnosti«. — U svom odgovoru o. Curinaldi dopušta, da njegov prijevod tih fraza ne odgovara literarnom smislu, premda im daje, kako on drži, dosta točno smisao. Prepuštamo cijenjenim čitateljima da prosude, da li prijevod o. Curinaldi-ja stvarno daje onaj smisao, što ga te fraze u Zakoniku imaju.

Dr. I. A. Ruspini.

Ispovijesti sv. Augustina, knjiga I—X. Preveo i uvod napisao Mons. **Dr. Andrija Živković**, sveučilišni profesor. Šesto vanredno izdanje knjiga katoličkog života, naklada dra S. Markulina, Zagreb 1930. XVI—XXIV + 303 str. Cijena Din 40.

Medu rijetke pojedince, koji su se prigodom 1500 godišnjice smrti sv. Augustina potanje u našim krajevima bavili proučavanjem sv. Augustina, spada u prvom redu dr. Živković. Rezultat je njegova rada više predavanja o ličnosti sv. Augustina, o njegovim »Ispovijestima« i o nekim bitnim, a često krivo shvaćenim pojmovima u djelu »De Civitate Dei«, te, naročito lijepi prijevod prvih deset knjiga Augustinovih »Ispovijesti«. Prijevod je tako lijep, da se uza svu težinu sadržaja lako i ugodno čita i razumije. Dr. Živković je to postigao tako, što nije išao za tim, da dočara čitatelju ljepotu originala, jer to je prosto nemoguće, naročito kod sv. Augustina. Zato je prevodilac želio da vjerno preda njegove misli, ne udaljujući se od teksta i ne dajući parafraze, ali i ne mučeći sebe i čitatelja doslovnim prijevodima nerijetkih Augustinovih igara s riječima i sličnih stvari, koje se u prijevodu ne mogu dočarati. Taj se prijevod tako ugodno čita, da čitatelj i ne sluti, kako je težak posao prevoditi sv. Augustina. U tomu je velika razlika prama dosadašnjem Sassovu prijevodu. Postoji i druga razlika, jer dr. Živković ne umara čitatelja bilješkama ispod teksta. Augustinove »Ispovijesti« i onako nisu knjiga za svakoga, a onaj, za koga jesu, razumjet će je u glavnom i bez tih bilježaka. Što je bilo potrebno reći o životu i ličnosti sv. Augustina, rekao je prevodilac u Uvodu. Troća je razlika između Sassova prijevoda i ovoga u tomu, što dr. Živković prevodi samo prvih deset knjiga »Ispovijesti«. On je to učinio stoga, što je s devetom, odnosno s desetom knjigom završen prikaz nutarnjeg ličnog života Augustinova. U prvih 9 knjiga prikazuje sv. Augustin svoje obraćenje, a u desetoj stanje svoje duševnosti u ono vrijeme, kad je pisao »Ispovijesti«. Zadnje su tri knjige veoma lijepe i zanimljive, može se reći u izvjesnom smislu i suvremene, ali nemaju s nutrinjom Augustinove duše izravne veze, nego su zapravo čista egzegza: